

30.1.2007

**EHTOO- JA AAMUPALVELUS
JUHLA- JA ARKIPÄIVINÄ**

LIITTEET

**OHJEITA JUMALANPALVELUKSIEN
TOIMITTAMISEEN JA TÄRKEIMPIÄ POIKKEUKSIA
KIRKKOVUODEN ERI AIKONA**

JUHLATRIODIONI

Tämä ohje löytyy myös netistä osoitteesta:
www.ortodoksi.net

EHTOO- JA AAMUPALVELUS JUHLA- JA ARKIPÄIVINÄ

LIITTEET

OHJEITA JUMALANPALVELUKSIEN TOIMITTAMISEEN JA TÄRKEIMPIÄ POIKKEUKSIA KIRKKOVUODEN ERI AIKOINA

JUHLATRIODIONI

A. Pääsiäisviikko

Pääsiäisyöpalvelukset

Puoliyöpalvelus

Pappi: Kiitetty olkoon Jumalamme..... (1)

1) Puoliyöpalveluksen pappi toimittaa tavanmukaisesti vain epitrakiliin (valkoiseen) puettuna. Alkusiunaus lausutaan suljettujen kuninkaan ovien edessä samoin lyhennetty hartauden ektenia ja loppusiunaus.

Lukija: Pyhä Jumala..... Isä meidän..... Herra, armahda. (12). Kunnia..... nyt.....
Tulkaa, kumartakaamme.....

Psalmi 51

Suuren lauantain kanoni (2)

2) Kanonin tropari usein lukee pappi hautauskuvan edessä, mikäli se on vielä silloin keskellä kirkkoa. 6. veisun jälkeen veisataan tai luetaan kontakki "Hänet, joka on sulkenut syvyyden" ja 9. veisun tropareiden jälkeen veisataan katabasi "Älä itke minua, Äitini."

Lukija: Pyhä Jumala..... Isä meidän.....

Veisajat: Tultuasi alas kuolemaan..... 2. säv. tropari.

Pappi lausuu ektenian, joka on aamupalveluksen alussa.

Kunnia olkoon Sinulle, Kristus..... jne.

Loppusiunaus: Kuolleista ylösnoussut Kristus, totinen Jumalamme, puhtaimman Äitinsä, jumalankantajain pyhittäjäisämme ja kaikkien.....

Veisaajat: Herra, armahda. (3). (3)

3) Usein kirkoissa on tapana, että puoliyöpalveluksen päätyttyä tai kanonin lopussa papisto pukeutuneena täydelliseen (valkoiseen) jumalanpalveluspukuun tulee kuninkaan ovien kautta keskelle kirkkoa hautauskuvan ääreen. Hautauskuvan ympäri suitsutetaan kolmesti, minkä jälkeen se kannetaan suoraan alttariin ja asetetaan pyhälle pöydälle. Altarissa jälleen suitsutetaan pyhän pöydän ympäri kolmesti, minkä jälkeen pyhä ovi suljetaan. Hautauskuva tai sitä vastaava pienempi on pyhällä pöydällä 40 päivän ajan ja siirretään pyhältä pöydältä tavalliselle paikallensa pääsiäisen päättäjäisjuhlan liturgian jälkeen.

Nykyisissä kirkkosäännöissä ei ole sanottu milloin hautauskuva on siirrettävä keskeltä kirkkoa alttariin. Vanhan konstantinopolilaisen tavan mukaan se tapahtuu suuren lauantain aamupalveluksessa ristisaaton jälkeen. Toisten vanhojen sääntöjen mukaan se viedään alttariin suuren lauantain liturgiassa, nim. joko pienessä tai suuressa saatossa; edellisessä tapauksessa papit kantavat hautauskuvan ja diakoni evankeliumikirjan, kun taas jälkimmäisessä hautauskuvan kantavat diakonit päänsä päällä. Eräiden sääntöjen mukaan hautauskuva viedään alttariin liturgian jälkeen ilman juhlallisuuksia. Hautauskuvan siirtäminen alttariin suuren lauantain liturgia yhteydessä on johdonmukaisempaa kuin puoliyöpalveluksessa, sillä liturgiassa kuuluu jo ensimmäinen viesti ylösnousemuksesta ja hautausvärit vaihtuvat valkoiseen.

Aamupalvelus

Papisto alttarissa: Sinun ylösnousemistasi.... (2 ½). (4)

4) Puettuna täydelliseen valkoiseen jumalanpalveluspukuun papisto asettuu paikoilleensa pyhän pöydän ääreen. Jaettuaan kynttilät esimies seisoo kädessään risti ja kynttelikkö; diakonilla on kädessään suitsutusastia ja kynttilä. Toinen pappi ottaa käsiinsä evankeliumikirjan ja kolmas ylösnousemusikonin, mutta ellei ole useampia pappeja, niin näiden esineiden pitäjiksi valitaan hurskaat maallikot, jotka pitävät niitä käsissään liinoilla. Samoin alttarintakainen risti otetaan irti ja sen kantaja samoin kuin evankeliumikirjan ja ikonin kantajat maallikot asettuvat ensin pyhän pöydän taakse kasvat länteen päin. Esimies aloittaa tasan puolenyön aikaan muun papiston kanssa veisun "Sinun ylösnousemistasi..." Kun papisto on alttarissa veisannut tätä veisua 2 ½ kertaa, avataan kaikki ikonostaasin ovet – niitä ei suljeta koko pääsiäisviikon aikana – ja kuoron jatkaessa veisua papisto tulee alttarista pyhän oven kautta. Ellei kirkossa ole pohjoisovia, joista sääntöjen mukaan ristisaaton pitäisi alkaa, mennään länsiovista ja kirkon ympäri vastapäivään. Edellä kulkevat Lyhdyn, ristin, horugvien ja ikonien kantajat (artosleipää ei kanneta 1. pääsiäispäivänä), sitten veisaajat, papisto ja koko kirkkokansa. (Olisi syytä korostaa sitä, että koko kirkkokansa on mukana ristisaatossa, mikä kulku merkitsee sitä, että kaikkien uskovaisten on ylösnousemuksen sanoman kautta kuljettava kapeata elämäntietä uuteen elämään.) Saaton aikana veisataan jatkuvasti stikiiraa "Sinun ylösnousemistasi" ja soitetaan kaikkia kelloja niin kauan, kunnes saatto palaa jälleen kirkon eteiseen, johon kirkosta johtava ovi on suljettu. Evankeliumin, ristin ja ikonin kantajat asettuvat kirkkoon vievää ovea vasten kasvat länteen päin. Esimies ottaa diakonilta suitsutusastian ja suitsuttaa ikoneille, papistolle ja muulle kansalle. Sitten esimies kohottaen kätensä tekee suitsutusastialla kolmesti ristinmerkin itään päin lausuen alkusiunauksen.

Kaikki ovet avataan.

Veisaajat:tee meidätkin maan päällä.....

Ristisaatto, jonka aikana veisataan: Sinun ylösnousemistasi.....

Kirkon eteisessä (5 vanhin papeista, esimies:

5) Pääsiäispalvelus alkaa kirkon eteisessä sen merkiksi, että mirhantuojat ja apostolit saivat ensimmäisen tiedon ylösnousemuksesta haudan luona, ja aukaistessaan kirkkoon johtavat ovet esimies kuvaa enkeliä, joka vieritti kiven haudan suulta. Kirkkoon astuttaessa soitetaan jälleen kaikkia kelloja lyhyesti kolmeen otteeseen.

Kunnia olkoon pyhälle, yksiolennolliselle, eläväksi tekeväälle ja jakaantumattomalle Kolminaisuudelle alati, nyt ja aina ja iankaikkisesta iankaikkiseen.

Veisaajat: Amen.

Papisto: Kristus nousi kuolleista..... (3).

Veisaajat: Kristus nousi kuolleista..... (3).

Esimies veisaa: Nouskoon Jumala, niin Hänen vihollisensa hajotetaan.

Veisaajat: Kristus nousi kuolleista..... *ja niin joka lauselman jälkeen.*

Esimies:

Niin kuin savu hajoaa, niin Sinä hajota heidät.

Niin hukkukoot jumalattomat Jumalan kasvojen edessä, mutta vanhurskaat riemuitkoot.

Tämä on se päivä, jonka Herra teki, iloitkaamme ja riemuitkaamme tänä päivänä.

Kunnia olkoon Isälle ja Pojalle ja Pyhälle Hengelle.

Nyt, aina ja iankaikkisesti. Amen.

Esimies lopuksi veisaa: Kristus nousi kuolleista, kuolemallaan kuoleman voitti ja aukaisee kirkon oven.

Veisaajat: ja haudoissa oleville elämän antoi.

Papisto menee pyhän oven kautta alttariin.

Suuri ektenia

Pääsiäiskanoni ja suitsutus ympäri kirkon joka veisun aikana. (6)

6) Suitsuttamiset kanonin aikana suorittaa pappi diakonin käydessä edellä kynttilä kädessä. Useiden pappien toimittaessa suitsuttaminen kanonin eri veisujen aikana suorittaa aina eri pappi. Diakonilla on kynttilä kädessä hänen lausessaan ektenioita. Diakoni toimittaa suitsutuksen 9. veisun aikana. Sitä ennen hän laulaa ylistyslauseen "Minun sieluni ylistää".

1. veisun katabasi: Ylösnousemisen päivä..... Kristus nousi kuolleista..... (3). *ja sen jälkeen 1. pieni ektenia, jossa ylistyslauselma:*

Sillä Sinun, Isä, Poika ja Pyhä Henki, on voima ja Sinun on hallitus, valta ja kunnia nyt.....

3. veisun katabasi: Tulkaa, juokaamme..... *ja pienen ektenian jälkeen:*

Sillä Sinä olet meidän Jumalamme, ja me kunniaa edes kannamme Sinulle, Isä, Poika ja Pyhä Henki, nyt.....

Hypakoe: Naiset, jotka Marian kanssa.....

4. veisun katabasi: Habakuk, joka saarnasi Jumalasta..... *ja pienen ektenian jälkeen:*

Sillä Sinä olet hyvä ja ihmisiä rakastava Jumala, ja me kunniaa edes kannamme Sinulle, Isä, Poika ja Pyhä Henki, nyt.....

5. veisun katabasi: Nouskaamme varhain aamulla..... *ja pienen ektenia jälkeen:*

Sillä siunattu ja ylistetty on Sinun kunnioitettu ja jalo nimesi, Isä, Poika ja Pyhä Henki, nyt.....

6. veisun katabasi: Sinä, oi Kristus, astuit alas..... *ja pienen ektenian jälkeen:*

Sillä Sinä olet rauhan Kuningas ja meidän sielujemme Pelastaja, ja me kunniaa edes kannamme Sinulle, Isä, Poika ja Pyhä Henki, nyt.....

Kontakki: Sinä, oi Kuolematon.....

likossi: Mirhaatuovat naiset.....

Rukousveisu: Nähtyämme Kristuksen ylösnousemisen..... (3).

7. veisun katabasi: Hän, joka päästi nuorukaiset..... *ja pienen ektenian jälkeen:*

Olkoon valtakuntasi voima kiitetty ja ylistetty, oi Isä, Poika ja Pyhä Henki, nyt.....

8. veisun katabasi: Tämä on valittu ja pyhä päivä..... *ja pienen ektenian jälkeen:*

Sillä siunattu on nimesi ja ylistetty on valtakuntasi, Isä, Poika ja Pyhä Henki, nyt.....

Diakoni laulaa 9. veisun liitelauselman: Minun sieluni ylistää..... *(ks. nuottiliitettä) ja toimittaa suitsutuksen.*

9. veisun katabasi: Loista, sinä uusi Jerusalem..... *ja pienen ektenian jälkeen:*

Sillä Sinua ylistävät kaikki taivasten voimat, ja Sinulle, Isä, Poika ja Pyhä Henki, me kunniaa edes kannamme nyt.....

Eksapostilario: Oi Kuningas ja Herra.....

Kaikki, joissa henki on.....

Kiitosstikiirat (1. säv.) ja pääsiäisstikiirat. (7)

7) Pääsiäisstikiiroja veisattaessa tervehtivät uskavaiset toisiaan pääsiäistervehdyksellä. Altarissa papit tervehtivät toisiaan. Tällöin papeilla on kädessään risti ja diakoneilla evankeliumikirja tai ikoni. Tervehtimään tullut suutelee ensin tervehdittävän kädessä olevaa pyhää ikonia ja sitten häntä itseään kolmesti pyhällä suunannolla (Room. 16 :16). Tervehdittäessä sanotaan: "Kristus nousi kuolleista!" ja vastataan: "Totisesti nousi!"

Pyhän isämme Johannes Krysostomoksen pääsiäissaarna.

Veisaajat: Sinun kielesi lahjat..... (*tropari*).

Hartauden ektenia: Armahda meitä, Jumala.....

Anomusektenia: Kantakaamme rukouksemme Herralle.....

Se on viisautta.

Veisaajat: Siunaa.

Pappi: Kiitetty olkoon aina oleva Kristus...

Veisaajat: Amen. Vahvista, Jumala...

Pappi veisaa: Kristus nousi kuolleista, kuolemallaan kuoleman voitti

Veisaajat: ja haudoissa oleville elämän antoi.

Pappi lausuu risti kädessä pääsiäisloppusiunauksen:

Kuolleista ylösnoussut, kuolemallaan kuoleman voittanut ja haudoissa oleville elämän antanut Kristus, totinen Jumalamme, puhtaimman Äitinsä ja kaikkien pyhiensä esirukouksien tähden armahtakoon meitä ja pelastakoon hyvyydessään ja ihmisrakkaudessaan.

Pappi siunaten ristillä lausuu kolmesti:

Kristus nousi kuolleista!

Kirkkokansa vastaa: Totisesti nousi!

Veisaajat:

Kristus nousi kuolleista...

Niin hän antoi meille...

Anna, Herra, pitkä ikä...

Pääsiäishetket

(Puoliyöpalvelus ja ehtoonjälkeinen palvelus) **(8)**

8) Näin toimitetaan pääsiäisviikolla kaikki hetket, puoliyöpalvelus ja ehtoonjälkeinen palvelus. Pappi on pukeutuneen epitrakiliin ja feloniin.

Pappi: Kiitetty olkoon Jumalamme...

Veisaajat:

Kristus nousi kuolleista... (3).

Nähtyämme Kristuksen ylösnousemisen... (3).

Naiset, jotka Marian kanssa olivat...

Sinä, oi Kuolematon...

Sinä, Kristus, olit ruumiillisesti...

Kunnia... Elämän tuottajaksi...

Nyt... Iloitse, Sinä, oi pyhitetty...

Herra, armahda. (40).

Kunnia... nyt...

Me ylistämme Sinua...

Herran nimeen siunaa, isä.

Pappi: Pyhien isiemme esirukouksien tähden Herra Jeesus Kristus, meidän Jumalamme, armahda meitä.

Veisaajat: Amen. Kristus nousi kuolleista... (3). Siunaa.

I hetki (samoin puoliyöpalvelus ja ehtoonjälkeinen palvelus) jatkuu ja päätetään loppusiunaukseen seuraavasti: (9)

9) Milloin tämä veisattu palvelus vastaa III, VI tai IX hetkeä, niin loppusiunausta ei lausuta.

Pappi lausuu loppusiunauksen: Kuolleista ylösnoussut Kristus, totinen Jumalamme, puhtaimman Äitinsä, jumalankantajain pyhittäjäisäimme ja kaikkien pyhiensä esirukouksien tähden...

Veisaajat: Kristus nousi kuolleista... (3).

Pääsiäisliturgia

Liturgian edellä pappi lukee kohotetuin käsin troparin kolmesti sekä ”Herra, avaa...” Lausuttuaan alkusiunauksen pappi, ottaen ristin ja kynttelikön vasempaan ja suitsutusastian oikeaan käteensä, veisaa ”Kristus nousi kuolleista”, ”Nouskoon Jumala” ym. lauselmat samalla tavoin kuin aamupalveluksen alussa, minkä jälkeen seuraa suuri ektenia jne. Katso myös liturgiakäsikirjan ohjeita, ss. 173 ja 178.

Suuri ehtoopalvelus pääsiäispäivän iltana

Ehtoopalveluksen edellä veisataan pääsiäishetki eli IX hetki, ja se liittyy välittömästi ehtoopalvelukseen ilman loppusiunausta. Ehtoopalveluksen pappi aloittaa puettuna täydelliseen jumalanpalveluspukuun. Vasemmassa kädessä risti ja kynttelikkö sekä oikeassa suitsutusastia hän toimittaa suitsutuksen alttarissa ja sitten aloittaa alkusiunauksella:

Kiitetty olkoon Jumalamme...

Veisaajat: Amen.

Papisto: Kristus nousi kuolleista... (3).

Veisaajat: Kristus nousi kuolleista... (3).

Pappi:

Nouskoon Jumala...

Niinkuin savu hajoaa...

Niin hukkukoot...

Tämä on se päivä...

Kunnia...

Nyt...

Veisaajat joka lauselman jälkeen: Kristus nousi kuolleista...

Pappi: Kristus nousi kuolleista, kuolemallaan kuoleman voitti

Veisaajat: ja haudoissa oleville elämän antoi.

Suuri ektenia

Avuksihuutopsalmi ja 2. säv. sunnuntaistikiirat.

Saatto evankeliumikirjan kanssa.

Suuri prokimeni: Kuka on jumala... (4 ½. Ks. suuret prokimenit)

Rukoilkaamme Herraa Jumalaa, että Hän tekisi...

Veisaajat: Herra, armahda. (3).

Se on viisautta. Olkaamme vakaat. Kuulkaamme pyhää evankeliumia. Rauha olkoon teille kaikille.

Veisaajat: Niin myös sinun hengellesi.

Lukekaamme Johanneksen pyhästä evankeliumista.

Veisaajat: Kunnia olkoon Sinulle, Herra, kunnia Sinulle.

Evankeliumi: Joh. 20: 19 – 25: Samana päivänä, viikon ensimmäisenä, myöhään illalla...

Evankeliumi luetaan alttarissa kirkkokansaan päin.

Ektenia: Lausukaamme kaikki...

Suo, Herra... *veisataan 8. troparisävelmällä.*

Ektenia: Kantakaamme iltarukouksemme...

2. sävelmän sunnuntaivirrelmästikiira ja pääsiäisstikiirat. Viimeisen stikiiran jälkeen:

Kristus nousi kuolleista... *kerran ja sen jälkeen troparina:*

Kristus nousi kuolleista... (3).

Pappi: Se on viisautta.

Veisaajat: Siunaa.

Pappi: Kiitetty olkoon aina oleva Kristus...

Veisaajat: Amen. Vahvista, Jumala...

Pappi veisaa: Kristus nousi kuolleista, kuolemallaan kuoleman voitti

Veisaajat: ja haudoissa oleville elämän antoi.

Pappi lausuu risti kädessä pääsiäisloppusiunauksen:

Kuolleista ylösnoussut, kuolemallaan kuoleman voittanut ja haudoissa oleville elämän antanut Kristus, totinen Jumalamme, puhtaimman Äitinsä ja kaikkien pyhiensä...

Pappi siunaten ristillä kolmesti lausuu: Kristus nousi kuolleista!

Kirkkokansa vastaa: Totisesti nousi!

Veisaajat:

K Kristus nousi kuolleista... (3).

Niin Hän antoi meille...

Anna, Herra, pitkä ikä...

Rukouspalvelus pääsiäisenä (*Rukoushetki - moleben*)

Pappi: Kiitetty olkoon Jumalamme...

Veisaajat: Amen.

Pappi: Kristus nousi kuolleista... (3).

Veisaajat: Kristus nousi kuolleista... (3).

Pappi:

Nouskoon Jumala...

Niinkuin savu hajoaa...

Niin hukkukoot...

Tämä on se päivä...

Kunnia...

Nyt...

Veisaajat joka lauselman jälkeen: Kristus nousi kuolleista...

Pappi: Kristus nousi kuolleista, kuolemallaan kuoleman voitti

Veisajat:

ja haudoissa oleville elämän antoi.

Kunnia... nyt...

Naiset, jotka Marian kanssa olivat...

Jos rukouspalvelus toimitetaan myös jonkun pyhän puoleen, niin vastaava tropari veisataan ensin ja sitten "Kunnia... nyt" ja "Naiset, jotka Marian kanssa."

Pääsiäiskanoni

3. veisun jälkeen: Jumalan Äiti, pelasta Sinun palvelijasi...

Hartauden ektenia

6. veisun jälkeen: Jumalan Äiti, pelasta Sinun palvelijasi...

Pieni ektenia

Veisajat:

Sinä, oi Kuolematon...

Mirhaa tuovat naiset...

Pappi: Se on viisautta. *Prokimeni:* Tämä on se päivä, jonka Herra teki, iloitkaamme ja riemuitkaamme tänä päivänä.

Liitelauselma: Kiittäkää Herraa, sillä Hän on hyvä, sillä Hänen armonsä pysyy iankaikkisesti.

Jos toimitetaan myös pyhälle, niin kolmannella kerralla luetaan ja veisataan vastaava prokimeni. Sitten tavan mukaan:

Rukoilkaamme Herraa...

Pyhä olet Sinä...

Kaikki, joissa henki on...

Rukoilkaamme Herraa Jumalaa...

Se on viisautta. Olkaamme vakaat. Kuulkaamme pyhää evankeliumia.

Rauha olkoon teille kaikille.

Lukekaamme Luukkaan pyhästä evankeliumista.

Evankeliumi: Luuk. 24: 36 – 53: Siihen aikaan noustuaan kuolleista Jeesus ilmestyi opetuslastensa keskelle ja sanoi heille...

Jos muistellaan pyhää, niin luetaan toiseksi vastaava evankeliumi.

9. veisun jälkeen "Totisesti on kohtuullista" sijaan:

Loista, sinä uusi Jerusalem...

Veisaajat:

Kristus nousi kuolleista... (3).

naiset, jotka Marian kanssa...

Kunnia... (ja tropari pyhälle) nyt...

Sinä, oi Kuolematon...

Ektenia:

Armahda meitä, Jumala...

Se on viisautta.

Veisaajat: Kristus nousi kuolleista... (3).

Pappi: Kristus nousi kuolleista, kuolemallaan kuoleman voitti

Veisaajat: ja haudoissa oleville elämän antoi.

Loppusiunaus risti kädessä: Kuolleista ylösnoussut, kuolemallaan kuoleman voittanut...

Pappi lausuu kolmesti: Kristus nousi kuolleista!

Kirkkokansa vastaa: Totisesti nousi!

Veisaajat:

Kristus nousi kuolleista... (3).

Herra, armahda. (3).

Pääsiäisviikko

Pääsiäisviikon kaikkina päivinä lauantai mukaan luettuna toimitetaan jumalanpalvelukset kuten I pääsiäispäivänä seuraavin poikkeuksin:

1) Täydelliseen jumalanpalveluspukuun aamu- ja ehtoopalveluksessa pappi pukeutuu sääntöjen mukaan vain I pääsiäispäivänä, mutta toisen tulkinnan mukaan pääsiäisviikon kaikki päivät ovat tässäkin suhteessa samanarvoisia.

2) Ristisaattoa ei toimiteta aamupalveluksen alussa, vaan sen ja I hetken päätyttyä tai, kuten eräin paikoin on tapana, liturgian jälkeen. Ristisaatossa kannetaan ristiä, evankeliumikirjaa, ylösnousemuksen ja Jumalansynnyttäjän ikoneja, horugveja ja artosleipää. Ristisaaton aikana veisataan pääsiäiskanonia. Kirkkosääntöjen mukaan ristisaatto sisältyy pääsiäisrukouspalvelukseen (molebenaan), johon 6. veisun ja evankeliumin jälkeen (ks. kaavaa) lisätään myös ”Nähtyämme Kristuksen ylösnousemisen” (3) ja ”Jeesus nousi ylös haudasta” (3).

3) Aamupalveluksen kanonissa ei ole joka veisun jälkeen ekteniaa ja suitsutusta, vaan ainoastaan tavanmukaiset ekteniat 3. 6. ja 9. veisujen jälkeen sekä suitsutus vain mainittujen veisujen aikana.

4) ”Kaikki, joissa henki on” ja sunnuntain kiitosstikiirat aamupalveluksessa ja sunnuntain avuksihuutostikiirat ja virrelmästikiirat ehtoopalveluksessa veisataan kunakin päivänä eri sävelmäjaksosta: maanantaina - 2. säv., tiistaina – 3. säv., keskiviikkona – 4. säv., torstaina 5. säv., perjantaina – 6. säv. ja lauantaina – 8. sävelmäjaksosta. Pääsiäisstikiirat päätetään kuten on sanottu ehtoopalveluksen kaavassa.

5) Ehtoopalveluksessa ei lueta evankeliumia ja saatto toimitetaan sen kukaan suitsutusastian kanssa. Prokimenit: ks. suuret prokimenit.

6) Krysostomoksen pääsiäissaarna ja pääsiäistervehdys kuuluvat vain pääsiäisyöpalvelukseen.

7) Liturgian vaihtuvat osat ovat Nuottiliturgiassa, s. 222-224.

Apostoli Tuomaan sunnuntaista pääsiäisen päättäjäisjuhlaan saakka Yleisiä poikkeuksia

1) Kaikkien *jumalanpalveluksien alussa* luetaan tai veisataan pääsiäistropari ”Kristus nousi kuolleista” kolmesti.

Hetkien alussa pääsiäistropari luetaan kolmesti ja alkurukoukset aloitetaan suoraan sanoista ”Pyhä Jumala”. ”Tulkaa, kumartakaamme” luetaan alkurukouksien jälkeen, mutta I ja VI hetken alussa sen sijaan luetaan pääsiäistropari kolmesti.

Aamupalvelus arkipäivinä alkaa tavanmukaisen alttarisuitsuttamisen jälkeen alkusiunauksella ”Kunnia olkoon pyhälle, yksiolennolliselle...”, minkä jälkeen pääsiäistropari veisataan niin hitaasti, että pappi ehtii sitä kolmesti veisattaessa suitsuttaa ympäri kirkon. Välittömästi suitsuttamisen jälkeen alkaa heksapsalmien lukeminen tavanmukaisine alkulauselmineen.

Liturgian alussa pappi avaa pyhän oven ja alkusiunauksen jälkeen veisaa pääsiäistroparin kolmesti. Tavaksi on tullut, että veisaajat päättävät kolmannella kerralla troparin sanoista ”ja haudoissa oleville” alkaen, minkä jälkeen pappi sulkee pyhän oven.

Sääntöjen mukaan pappi veisaa troparin vain liturgian alussa, mutta tavallisesti myös vigilian alussa pappi samalla tavalla veisaa troparin ”Tulkaa, kumartakaamme” sijaan. Vigiliassa aamupalvelusosa aloitetaan pääsiäistroparin kolminkertaisella veisaamisella, minkä jälkeen luetaan heksapsalmien tavanomaiset alkulauseet ”Kunnia olkoon Jumalalle korkeuksissa” jne. ja heksapsalmit.

2) Aamupalveluksissa arkipäivinä 51. psalmin jälkeen veisataan ”Nähtyämme Kristuksen ylösnousemisen” yhden kerran, mutta sunnuntaivigilioissa aina 6. sunnuntaihin saakka tämä veisu veisataan kolmesti erotukseksi tavallisista sunnutaipäivistä.

Sunnuntaivigilioissa aina 5. sunnuntaihin saakka veisataan kanonin joka veisun päätteeksi pääsiäisirmossit katabaseina. 9. irmossi ”Loista, sinä” veisataan ilman liitelausemia.

Sunnuntaivigilioissa aina 6. sunnuntaihin saakka ei veisata ”Sieluni suuresti ylistää”, vaan suoraan 9. irmossi.

Kanonin jälkeen sunnuntaivigilioissa seuraa tavanmukaisesti ”Pyhä on Herra” ja sen jälkeen eksapostilario ”Oi Kuningas ja Herra”.

Sunnuntaivigilioissa ehtoopalveluksen virrelmastikiiroihin lisätään myös pääsiäisstikiirat lauselmineen; viimeisen stikiiran jälkeen ”Kristus nousi kuolleista” veisataan kerran.

3) Liturgiassa kaikkina päivinä pienen saaton jälkeen: ”Pelasta, kuolleista ylösnoussut...”

Sunnuntaipäivien liturgioissa ”Totisesti on kohtuullista” sijaan ”Enkeli huusi... Loista, sinä.” Poikkeuksena ovat keskijuhlan ja sen päättäjäisjuhlan (5. viikon keskiviikon) liturgiat, joissa veisataan irsto ”Outoa on äidille neitsyys.”

”Me näimme totisen valkeuden” sijaan veisataan pääsiäistöropari yhden kerran hitaasti. Ennen liturgian loppusiunausta pappi sanoo tavanmukaisesti: ”Kunnia olkoon Sinulle...”, minkä jälkeen veisataan pääsiäistöropari kolmesti. Vastaavasti vigilioissa ja muissa palveluksissa ei veisata troparia, vaan tavanmukaisesti ”Kunnia... nyt... Herra, armahda (3). Siunaa”.

4) Kaikkina viikonpäivinä loppusiunaukset aloitetaan sanoilla ”Kuolleista ylösnoussut Kristus, totinen Jumalamme... ” ja vastaavasti jätetään pois viikonpäivien tunnussanat.

Poikkeuksia eri päivinä

Apostoli Tuomaan sunnuntain erikoisuuksiin kuuluu, ettei silloin veisata sunnuntai- eikä pääsiäisveisuja, vaan erikoiset Tuomaan sunnuntain veisut. Tällä sunnuntailla on erikoiset avuksihuutostikiirat 1. sävelmällä. ”Iloitse, Jumalan Äiti” sijaan veisataan juhlan tropari ”Oi Kristus Jumala” kolmesti, samoin ”Jumala on Herra” jälkeen. Heksapsalmien edellä ei veisata pääsiäistöroparia (vigilian alussa kyllä veisataan). Polyeleossa on ”Monet himot” ja erityinen prokimeni ja pieni ylistysveisu (”Kiitetty olet Sinä, Herra” ei lauleta). Evankeliumin jälkeen veisataan kyllä ”Nähtyämme Kristuksen ylösnousemisen” (3) ja muut veisut kuten sunnuntaina. Kanonissa ovat pääsiäisirstot katabasina. ”Me ylistämme” ei veisata, ”Pyhä on Herra” veisataan ja suuren ylistysveisun jälkeen juhlan tropari. Liturgian erikoisuudet ovat kuten yleensä pääsiäiskaudella; vainajain ekteniaa ei vielä lausuta.

2. viikon maanantaista lähtien aletaan jälleen toimittaa vainajain muistopalveluksia.

2. viikon tiistaina vietetään vainajien muistoa. Palveluksen erikoisuudet ovat kuten vainajien muistolauantaina kuitenkin huomioon ottaen ne erikoisuudet, jotka pääsiäiskaudella arkipäivän jumalanpalvelukseen kuuluvat. Stikiiroina voidaan käyttää suuren paaston edellä olevan vainajien muistopalveluksen stikiiroja ja kanoneina hetkipalveluskirjassa olevaa kanonia edesmenneen puolesta.

3. sunnuntain vigiliassa virreilmästikiirat veisataan seuraavasti:

- 1) 2. sävelmän sunnuntaistikiira,
- 2) pääsiäisstikiirat lauselmiseen,

3) "Kunnia" ja "Joosef Nikodemuksen kanssa" sekä "Nyt" ja "Ylösousemisen päivä". "Jumala on Herra" jälkeen troparit kuten liturgiassa (ks. Nuottiliturgia). Jos temppeli on omistettu mirhantuojiin muistolle, niin veisataan pieni ylistysveisu.

4. *viikon tiistai-iltana*, keskijuhlan aattona, on suuri ehtooveisu, jossa on kuitenkin tavallinen katisma eikä "Autuas on se". Aamupalveluksessa suuri ylistysveisu veisataan. Liturgian jälkeen on ristisaatto veden ääreen ja pieni vedenvihkiminen.

6. *viikon keskiviikkona* on pääsiäiskauden päättäjaisjuhla. Silloin ehtoopalveluksen, aamupalveluksen ja liturgian edellä on juhlasoitto, ja ne aloitetaan kuten pääsiäisviikolla siten, että pappi risti, kynttelikkö ja suitsutusastia kädessään veisaa "Nouskoon Jumala" ym. lauselmat.

Ehtoopalvelus tiistai-iltana on tavallinen arkipäivän ehtoopalvelus. Virreilmästikiirana veisataan 5. sävelmän sunnuntaistikiira sekä pääsiäisstikiirat, joiden lopussa "Kristus nousi kuolleista" kerran. 5. sävelmän sunnuntaitropari. Tavallinen sunnuntain alkusiunaus ilman ristiä.

Aamupalveluksessa alkusiunaus "Kunnia olkoon pyhälle..." ja "Nouskoon Jumala" kuten pääsiäisenä. Viimeisen "Kristus nousi kuolleista" jälkeen luetaan "Kunnia olkoon Jumalalle korkeuksissa..." ja heksapsalmit. Edelleen seuraa suuri ektenia, "Jumala on Herra", 5. sävelmän sunnuntaitropari, järjestyksessä määrätty katisma, "Nähtyämme Kristuksen ylösousemisen" kerran, psalmi 51, kanonit, joista ensimmäisenä pääsiäiskanoni, 6. veisun jälkeen pääsiäisen kontakki ja iikossi. "Sieluni suuresti ylistää" ei veisata. 9. veisun edellä pääsiäiskanonin liitelauseimat.

Pääsiäiseksapostilario. "Kaikki, joissa henki on" veisataan ja kiitosstikiiroina ovat pääsiäisstikiirat, joiden lopussa "Kristus nousi kuolleista" kerran. Suuri ylistysveisu lauletaan ja palveluksen loppu kuten sunnuntaina.

Liturgiassa alku kuten pääsiäisenä, sunnuntaiantifonit, saaton jälkeen: 1) 5. sävelmän sunnuntaitropari, 2) "Kunnia" ja sokeanasyntyneen sunnuntain kontakki ja 3) "Nyt" ja pääsiäiskontakki, edelleen pääsiäispalveluksesta prokimeni-, halleluja- ja ehtoollislauseimat ja "Enkeli huusi". Loppusiunauksen edellä pappi veisaa: "Kristus nousi kuolleista" troparin alun ja veisaajat jatkavat ja niin pääsiäisloppusiunaus lausutaan risti kädessä ja loppu kuten pääsiäisenä. Liturgian jälkeen otetaan hautauskuva pois pyhältä pöydältä.

Helatorstaista helluntaihin

Herran taivaaseen astuminen

Alkurukoukset aloitetaan sanoista "Pyhä Jumala", rukous "Taivaallinen Kuningas" luetaan vasta helluntaina.

Vigiliassa ”Autuas on se” ei veisata. Evankeliumin jälkeen ”Nähtyämme Kristuksen ylösnousemisen” veisataan, sitten luetaan ps.51, veisataan ”Kunnia ... apostolien rukouksien ...” ”Nyt ... Jumalansynnyttäjän rukouksien ...”, ”Armahda minua ...” sekä stikiira. ”Me ylistämme” ei veisata, vaan 9. veisu liitelausemineen. 9. veisun troparien jälkeen katabasi ”Iloitse, Kuningatar”.

Helatorstai-iltana suuri ehtoopalvelus, jossa saatto, suuri prokimeni, ”Lausukaamme kaikki” jne. Loppusiunaus sama kuin helatorstaina, ks. loppusiunaukset.

7. viikko pääsiäisen jälkeen

Sunnuntain vigiliassa 3 parimiaa, ”Nähtyämme Kristuksen Ylösnousemisen” veisataan tästä sunnuntaista alkaen jälleen vain kerran, samoin aletaan veisata ”Me ylistämme”.

Loppusiunauksen alku kuten helatorstaina.

Helatorstain päättäjäisjuhla 7. viikon perjantaina suuri ylistysveisu lauletaan.

Vainajain muistolauantaina on tavallinen arkipäivän jumalanpalvelus (*kaava A*). Ehtoopalveluksessa ei ole saattoa, prokimenin sijaan halleluja lauselmiseen. Aamupalveluksessa halleluja lauselmiseen ja tropari. Tämän jälkeen seuraa koko palveluksen kaunein ja keskeisin osa, joka valitettavasti useimmiten jää pois, nim. psalmin 119. veisaaminen ja lukeminen. Tämä psalmi jaetaan seuraavalla ektenialla kahteen osaan.

Taas ja taaskin rukoilkaamme rauhassa Herraa.

Veisaajat: Herra, armahda *kerran*.

Vielä rukoilemme lepoa nukkuneiden Jumalan palvelijain, esi-isiemme, isiemme äitiemme, veljiemme ja sisariemme, täällä ja kaikkialla lepäävien oikeauskoisten kristittyjen sieluille ja että Jumala antaisi heille anteeksi heidän syntinsä, jotka he ovat vapaasta tahdostaan tai tahtomattaankin tehneet.

Veisaajat: Herra, armahda *kerran*.

Että Herra Jumala saattaisi heidän sielunsa sinne, missä vanhurskaat lepäävät.

Veisaajat: Herra, armahda *kerran*.

Anokaamme Kristukselta, kuolemattomalta Kuninkaalta ja Jumalaltamme, heille Jumalan armoa, taivasten valtakuntaa ja syntien anteeksiantamista.

Veisaajat: Anna, Herra.

Rukoilkaamme Herraa.

Veisaajat: Herra, armahda (40).

Henkien ja kaiken lihan Jumala ...

Ääneen: Sinä, Kristus Jumalamme, olet nukkuneiden palvelijaisi, esi-isiemme, isiemme, äitiemme, veljiemme ja sisariemme, ylösnousemus, elämä ja lepo, ja Sinulle ynnä iankaikkiselle Isällesi ja kaikkein pyhimmälle, hyvälle ja eläväksi tekeväälle Hengellesi me kunniaa edes kannamme nyt ja aina ja iankaikkisesti.

Veisaajat: Amen.

Kummankin osan alusta ja lopusta veisataan muutamia jakeita liitelauselmineen, muut psalmin jakeet luetaan. Psalmin jälkeen veisataan troparit ”Kiitetty olet Sinä, Herra ... Pyhien joukko ...”, joiden aikana toimitetaan suitsutus ympäri kirkon. Laulamisen päätyttyä lausutaan keskellä kirkkoa muistelupöydän ääressä em. pieni ektenia. Ektenian jälkeen katismaveisu ”Saata, oi Vapahtaja, Sinun palvelijaisi lepoon, Kunnia ... nyt ... Oi Kristus, joka olet Neitseestä ...” Sitten seuraa 51. psalmi ja kanoni (*paastotriodionista*). Kanonin 3. veisun jälkeen on tavallinen ektenia, mutta 6. veisun jälkeen on em. vainajain ektenia, kontakki ja iikossi, nim. ”Saata, oi Kristus” ja ”Sinä itse”. Kanonin 9. veisun jälkeen tavallinen pieni ektenia. Edelleen palvelus jatkuu kuten tavallinen arkipäivän palvelus (A). Vainajien nimikirjojen lukemisesta katso liturgian ohjeita. Jos luettavia nimikirjoja on paljon, on käytännöllistä jakaa ne ryhmiin eri ektenioissa luettaviksi, jolloin kukin nimi tulee kerran luetuksi. Liturgiassa ambonintakaisen rukouksen jälkeen välittömästi veisataan ”Saata, oi Vapahtaja, Sinun palvelijasi sielut lepoon ...”, lausutaan vainajain ektenia, minkä jälkeen liturgia jatkuu: ”Siunattu olkoon Herran nimi” jne.

Helluntai

Vigiliassa veisataan ”Autuas on se...”, lauantain prokimeni ja luetaan 3 parimiaa. Juhlaikoni esittää joko Pyhän Hengen vuodatusta tai Vanhan Testamentin Pyhää Kolminaisuutta. Pienen ylistysveisun jälkeen ei veisata ylösnousemustropareja, vaan seuraa pieni ektenia, ”Monet himot...” juhlaprokimeni jne. Evankeliumin jälkeen ei veisata ”Nähtyämme Kristuksen ylösnousemisen...”, vaan luetaan 51. psalmi. ”Me ylistämme...” ei veisata.

Suuri ehtoopalvelus toimitetaan välittömästi liturgian jälkeen. Siinä luetaan polvistuneena erikoiset ehtoorukoukset. Ehtoopalveluksen järjestys on seuraava:

Pappi: Kiitetty olkoon Jumalamme...

Veisataan: Amen.

Lukija: Taivaallinen Kuningas... Pyhä Jumala... Isä meidän... Herra, armahda. (12. kertaa). Kunnia... nyt... Tulkaa kumartakaamme... Ps. 104: Kiitä, sieluni, Herraa...

Suuri ektenia:

Rukoilkaamme rauhassa Herraa.

Rukoilkaamme Herralta rauhaa korkeudesta...

Rukoilkaamme Herralta koko maailmalle rauhaa...

Rukoilkaamme Herraa tämän pyhän huoneen...

Rukoilkaamme Herraa patriarkkamme...

Rukoilkaamme Herraa valtakuntamme päämiehen...

Rukoilkaamme Herraa tämän kaupungin...

Rukoilkaamme Herralta suotuisia ilmoja...

Rukoilkaamme merellä kulkijain, matkustajain...

Rukoilkaamme Herraa edessä seisovan kirkkokansan puolesta, joka odottaa Pyhän Hengen armoa.

Rukoilkaamme niiden puolesta, jotka nöyryyttävät sydämensä notkistaen polvensa Herran edessä.

Rukoilkaamme Herraa, että Hän vahvistaisi meitä tahtonsa täyttämiseen.

Rukoilkaamme, että Herra auliisti lähettäisi meille laupeutensa lahjat.

Rukoilkaamme, että Herra ottaisi vastaan notkistetuin polvin kantamamme rukoukset niin kuin suitsutusuhrin kasvojensa eteen.

Rukoilkaamme Herraa niiden puolesta, jotka Hänen apuansa kaipaavat.

Rukoilkaamme Herraa, että Hän päästäisi meidät...

Puolusta, pelasta, armahda ja varjele meitä...

Muisteltuamme kaikkein pyhintä, puhtainta...

Sillä Sinulle, Isä, Poika ja Pyhä Henki, on tuleva...

Herra minä huudan...

Stikiirat

Saatto

Oi Jeesus Kristus...

Suuri prokiimeni

Helluntaina samoin kuin joulukuun 25. päivänä.

Joulukuun 25. päivänä

(7. säv.)

Kuka on jumala, suuri niin kuin Sinä, Jumala? Sinä olet Jumala, joka teet ihmeitä (Ps. 77: 14).

Liitelauselmat:

Sinä olet ilmoittanut voimasi kansojen seassa. Käsivarrellasi Sinä lunastit kansasi

Minä sanoin: tämä on minun kärsimykseni, että Korkeimman oikea käsi on muuttunut.

Minä muistelen Herran tekoja, minä muistelen Sinun entisiä ihmetöitäsi

(Ps. 77: 14, 15, 11, 12).

Jos nämä juhlat ovat lauantaina, niin lauletaan lauantai-illan prokiimeni Herra on kuningas. Tässä olevat prokiimenit lauletaan siinä tapauksessa ehtoopalveluksessa juhlapäivän aattona.

Pappi (diakoni): Taas ja taaskin rukoilkaamme Herraa notkistetuin polvin.

Veisaajat: Herra, armahda. (3 kertaa).

Pappi lukee 1. ja 2. rukouksen polvistuneena kuninkaan ovissa länteen päin.

Seurakunta on niin ikään polvistuneena.

1. rukous

Oi puhdas, tahraton, aluton, näkymätön, käsittämätön, tutkimaton, vertaamaton, rajoittamaton, kärsivällinen Herra, joka olet ainoa kuolematon ja asut lähestymättömässä valkeudessa! Sinä olet luonut taivaan ja maan ja meren ja kaiken niissä olevan ja kuulet kaikkien rukoilijain anomukset, ennen kuin he mitään pyytävät. Me rukoilemme ja Sinulta anomme, oi ihmisiä rakastava meidän Herramme ja Jumalamme ja Vapahtajamme Jeesuksen Kristuksen Isä, Hänen, joka meidän, ihmisten, tähden ja meidän pelastuksemme tähden astui alas taivaista ja tuli lihaksi Pyhästä Hengestä ja ainaisesta Neitseestä, kunniallisimmasta Jumalansynnyttäjistä Mariasta ja opettaen ensin sanalla ja sitten pelastavaisten kärsimyksiensä kautta itse teossa osoitti meille, alhaisille, syntisille ja kelvottomille palvelijoillesi, esikuvan kantaa kumarretuin päin ja notkistetuin polvin rukouksia omien syntiemme ja kansan hairahduksien tähden. Sinä itse siis, ylen laupias ja ihmisiä rakastava Herra, kuule meitä sinä päivänä, jona me Sinua avuksemme huudamme ja erittäinkin tänä päivänä. Mentyänsä ylös taivaisiin ja istuttuaan Sinun, Jumalan ja Isän oikealle puolelle meidän

Herramme Jeesus Kristus lähetti tänä helluntaipäivänä pyhille opetuslapsillensa ja apostoleillensa Pyhän Hengen, joka asettui heidän itse kunkin päälle, niin että he kaikki täyttyivät Hänen ehtymättömällä armollansa ja puhuivat vierailia kielillä Sinun suurista teoistasi ja ennustivat. Kuule siis nyt meitä, rukoilijoitasi, ja muista meitä alhaisia ja tuomittuja ja laupeutesi tähden vapauta sielumme vankeudesta. Ota vastaan meidät, jotka lankeamme eteesi ja huudamme Sinulle: Me olemme syntiä tehneet; jo äitimme kohdusta alkaen olemme Sinun turviisi jätetyt, äitimme kohdusta alkaen Sinä olet meidän Jumalamme. Päivämme ovat kuluneet turhuudessa, ja niin olemme jääneet Sinun apuasi vaille, ei ole mitään, millä voisimme itseämme puolustaa. Mutta turvautuen Sinun laupeutesi me rokenemme huutaa: Älä muista nuoruutemme syntejä äläkä rikkomuksiamme; puhdista meidät salaisista erehdyksistämme; älä hylkää meitä vanhuudessamme, kun meidän voimamme ehtyvät. Älä hylkää meitä, vaan salli meidän, ennen kuin me maahan palaamme, palata Sinun tykösi ja kuule meitä laupeudessasi ja armossasi. Punnitse pahat tekomme laupeutesi vaa'assa ja aseta laupeutesi syvyys erehdystemme paljoutta vastaan. Katso, oi Herra, pyhästä korkeudestasi kansasi puoleen, joka seisoo Sinun edessäsi ja hartaasti odottaa runsasta armoasi. Lähesty meitä hyvyydelläsi, vapahda meidät pahan hengen vallasta, vahvista meidän elämämme Sinun pyhillä ja jumalallisilla käskyilläsi. Aseta enkeli Sinun kansasi uskolliseksi suojelijaksi ja kokoa kaikki Sinun valtakuntaasi. Anna anteeksi kaikille, jotka turvautuvat Sinuun ja päästä heidät sekä meidät synneistä. Puhdista meidät Sinun Pyhän Henkesi voimalla ja hajota vihollisen meille virittämät juonet.

2.rukous

Kiitetty olet Sinä Herra Kaikkivaltias, joka olet kirkastanut päivän auringolla ja valaissut yötä tulenkirkkain hohtein, sallinut meidän elää yli kuluneen päivän ja saavuttaa ehtoohetken. Kuule meidän ja koko kansasi rukous. Anna meille kaikille anteeksi syntimme, jotka olemme tahtoen sekä tahtomattamme tehneet. Ota ehtoorukouksemme vastaan ja lähetä perinnöllesi ylhäältä armosi ja laupeutesi runsaus. Piiritä meitä pyhillä enkeleilläsi, varusta meidät vanhurskauden sota-asein, suojaa meidät totuudellasi, varjele meitä voimallasi ja päästä meidät kaikesta hädästä ja kaikista vastustajan salahankkeista. Suo, että tämä ilta olisi meille täydellinen, pyhä, rauhallinen, synnitön, vapaa viettelyksistä ja petollisista mielikuvista niin kuin myös tuleva yö ja koko elinaikamme pyhän Jumalansynnyttäjän sekä kaikkien maailman alusta Sinua kelvollisesti palvelleiden pyhien ihmisten esirukouksien tähden.

Pienen ektenian loppu seuraavasti:

Puolusta, pelasta, armahda, kohota ja varjele meitä, Jumala, Sinun armollasi.

Muisteltuamme kaikkein pyhintä, puhtainta...

Sillä Sinä, meidän Jumalamme, armahdat meitä ja pelastat, ja me kunniaa edes kannamme...

Hartauden ektenia:

Lausukaamme kaikki... *jne*

Taas ja taaskin rukoilkaamme Herraa notkistetuin polvin.

Veisataan: Herra, armahda. (3. kertaa).

Pappi lukee 3. ja 4. rukouksen:

3. rukous

Herra Jeesus Kristus, meidän Jumalamme, Sinä annoit Sinun rauhasi ihmisille ja eläessäsi ja ollessasi meidän kanssamme aina annoit uskovaisille riistämättömäksi perinnöksi kaikkein pyhimmän Hengen lahjan ja tänään näkyväisesti lähetit tämän armon opetuslapsillesi ja apostoleillesi vahvistaen heidän puhelahjansa tulisin kielin, niin että heidän kauttansa me, koko ihmissuku, kukin omalla kielellämme johdettuina Jumalan tuntemiseen, olemme tulleet Hengen valkeudella valaistuiksi, päässeet eksytyksen pimeydestä, oppineet näkyväisten tulisten kielten jakaantumisen sekä yliluonnollisen voiman vaikutuksen kautta uskomaan Sinuun ja valistuneet tunnustamaan Sinut Isän ja Pyhän Hengen kanssa yhdessä jumaluudessa, voimassa ja vallassa. Sinä siis, Isän kirkkauden säteily, Hänen olemuksensa ja luontonsa muuttumaton ja järkähtämätön perikuva, viisauden ja armon lähde, avaa minunkin syntisen huulet ja opeta, miten ja mitä minun pitää rukoileman, sillä Sinä tunnet syntieni määrättömän paljouden, mutta Sinun laupeutesi voittaa niiden määrättömyyden. Katso, minä pelvossa seison Sinun edessäsi ja Sinun armosi syvyyteen jätän sieluni toivottomuuden. Sinä, joka sanalla ja viisautesi kuvaamattomalla voimalla johdatat koko luomakuntaasi, ohjaa minunkin elämäni. Sinä, myrskyn yllättämäin hiljainen satama, osoita minulle tie, jota minun tulee käydä. Anna ajatuksilleni Sinun viisautesi Henki ja ymmärtämättömyyteeni ymmärryksen henki. Varjoa Sinun pelkosi hengellä minun työtäni ja uudista sisässäni totuuden Henki sekä voimallisella Hengelläsi päästä minut huikentelevaisista ajatuksistani, että joka päivä Sinun hyvän Henkesi hyvään ohjaamana minä kelpollisesti täyttäisin Sinun käskyjäsi ja aina muistaisin Sinun kunniakasta ja tekemme ilmisaattavaa tulemistasi. Älä hylkää minua eksymään maailman turmiollisiin huveihin, vaan vahvista minua halajamaan tulevaisia aarteita. Sillä Sinä, oi Herra, olet sanonut, että mitä hyvänsä Sinun nimessäsi anomme, sen me ehdottomasti saamme iankaikkiselta Jumalalta ja Isältäsi. Ja niin minäkin syntinen Sinun Pyhän Henkesi tulemisen päivänä rukoilen Sinun hyvyyttäsi: Anna pelastukseksi kaikki se, jota olen anonut. Oi Herra, kaiken hyvyyden aulis antaja ja hyvä lahjoittaja, Sinä ylenmäärin annat meille kaiken, mitä me pyydämme. Sinä olet sääliväinen ja armahtava. Tullen synnittömästi kaltaiseksemme lihan puolesta ja meidän syntiemme sovituksesi Sinä rakastavalla huolenpidollasi lähestyt niitä, jotka Sinun edessäsi polvensa notkistavat. Anna siis, oi Herra, laupeutesi tulla Sinun kansallesi. Kuule meitä pyhästä taivaastasi. Pyhitä meidät Sinun pelastavaisen oikean kätesi voimalla ja peitä Sinun siipiesi suojaan äläkä hylkää

kättesi tekoa. Sinua ainoata vastaan me syntiä teemme, mutta Sinua ainoata me myös palvelemme. Oi Herra, me emme osaa kumartaa vierasta jumalaa emmekä kohottaa käsiämme toisen jumalan puoleen. Anna meille anteeksi rikkomuksemme ja ottaessasi vastaan notkistetuin polvin kantamamme anomukset ojenna kaikille meille Sinun auttava kätesi. Ota vastaan meidän kaikkien rukous, joka kohoaa Sinun hyvydestäriikkaaseen valtakuntaasi niin kuin otollinen suitsutussavu.

4. rukous

Herra, Herra, Sinä olet varjellut meitä kaikista päivällä lentävistä nuolista, varjele meitä myös pimeässä hiipivästä pahuudesta. Ota vastaan kättemme ylentämisen ehtoouhri. Suo meidän viettä myös yön aika nuhteettomasti, ettei pahuus kiusaisi meitä, ja pelasta meidät pahan hengen synnyttämästä levottomuudesta ja pelosta. Herätä sielussamme nöyryys ja mielessämme huoli siitä tilinteosta, joka meidän tulee tehdä peljättävän ja oikean tuomiosi edessä. Naulitse meidän lihamme Sinun pelkosi kautta ja kuoleta maiset jäsenemme, niin että unen hiljaisuudessa kirkastuisi meissä Sinun tuomioittesi käsittäminen. Poista meistä kaikki sopimattomat haaveilut ja turmiolliset himot. Herätä meidät rukouksen ajalla uskossamme vahvistuneina ja alttiina täyttämään Sinun käskyjäsi.

Puolusta, pelasta, armahda, kohota ja varjele meitä, Jumala, Sinun armollasi.

Muisteltuamme kaikkein pyhintä, puhtainta...

Ainokaisen Poikasi hyvän tahdon ja armon tähden, ja Hänen kanssaan Sinä kiitetty olet ynnä kaikkein pyhimmän, hyvän ja eläväksi tekevän Henkesi kanssa nyt ja aina ja iankaikkisesti.

Lukija: Suo, Herra, että me tämän illan...

Taas ja taaskin rukoilkaamme Herraa notkistetuin polvin.

Veisaajat: Herra, armahda. (3. kertaa).

Pappi lukee 5., 6. ja 7. rukouksen:

5. rukous

Sinä, Kristus, meidän Jumalamme, aina kuohuva, elävä ja valaiseva lähde, Isän kanssa iankaikkinen luova voima! Sinä ylen jalosti täytit kaiken huolenpidon ihmisten pelastuksesta, mursit rikki kuoleman katkaisemattomat kahleet ja helvetin suljetut portit ja tallasit maahan pahojen henkien joukot. Sinä kannoit itsesi meidän edestämme virheettömäksi pyhäksi teuraaksi, antaen puhtaan, mihinkään syntiin koskemattoman tai yhtymättömän ruumiisi uhriksi ja tällä peljättävällä ja sanoin selittämättömällä pyhällä palveluksellasi lahjoitit meille iankaikkisen elämän. Sinä astuit alas helvettiin,

mursit ikuiset teljet ja osoitit pimeydessä olleille tien korkeuteen. Jumalallisella voimallasi Sinä sidoit pahuuden alkuunpanijan ja syvyyksien käärmeen pimeyden kahleilla helvetin syvyyteen ja sammumattomaan tuleen ja kuvaamattoman väkevällä voimallasi eristit hänet ulkoisimpaan pimeyteen. Sinä, Isän ylevä viisaus, joka tulit sorrettujen suureksi auttajaksi ja olet valistanut ne, jotka istuivat pimeässä ja kuoleman varjossa, Sinä, ikuisen kunnian Herra ja korkeimman Isän rakas Poika, iankaikkinen Valkeus iankaikkisesta Vakeudesta, vanhurskauden Aurinko, kuule meitä, kun me rukoilemme Sinua: Anna lepo Sinun palvelijoillesi, edesmenneitten isiemme, veljijemme ja sisariemme ja kaikkien sukulaistemme kuin myös uskonveljijemme sieluille, joita me nyt muistelemme, sillä Sinulla on valta kaiken yli ja Sinun kädessäsi ovat kaikki maan ääret. Oi kaikkivaltias Hallitsija, isien Jumala ja laupeuden Herra, kuolemanalaisen ja kuolemattoman luomakunnan ja koko ihmissuvun, kaiken kokoon rakentuvan ja hajoavan, elämän ja kuoleman, ajassa olemisen ja ajasta poissiirtymisen Luoja! Sinä säädät ajan eläville ja aikamääränsä kuolemalle, tuonelaan alas saatat ja viet ylös, sidot heikkouteen ja vapahdat voimassa, ajalliset säädät kunkin hyväksi ja tulevaiset kullekin parhaaksi ja kuoleman sodan haavoittamat elvytät ylösnousemuksen toivoon. Sinä itse, kaikkeuden Herra, Jumala, meidän Vapahtajamme, kaikkien maan äärien ja kaukana merellä olevien turva, Sinä olet tänäänkin, juhlan viimeisenä, suurena, pelastavana viidentenäkymmenentenä päivänä ilmaissut meille pyhän, yksiolennollisen, iankaikkisen, jakaantumattoman ja yhteen sulautumattoman Kolminaisuuden salaisuuden ja vuodatit pyhille apostoleillesi tulisten kielten muodossa pyhän, eläväksi tekevän Hengen vaikutuksen ja osallisuuden ja asetit heidät hurskaan uskomme saarnaajiksi sekä oikean opin tunnustajiksi ja julistajiksi. Sinä katsoit hyväksi myös tänä täydellisenä ja pelastavana juhlan ottaa vastaan hartaat sovitusrukoukset tuonelassa olevien puolesta ja annoit meille suuren toivon siitä, että edesmenneille lähetetään Sinun kauttasi huojennus ja virvoitus heidän vaivaansa. Kuule meitä, alhaisia ja vaivaisia, jotka rukoilemme Sinua: Anna edesmenneitten palvelijaisi sieluille lepo siinä valoisassa, viheriöivässä ja virvoittavassa paikassa, josta ovat paenneet kipu, suru ja huokaukset. Sijoita heidän henkensä vanhurskaiden majoihin ja tee heidät otollisiksi saamaan rauha ja huojennus, sillä eivät kuolleet taida kiittää Sinua, Herra, eivätkä tuonelassa olevat uskalla kantaa Sinulle tunnustusta, mutta me, elossa olevat, kiitämme Sinua ja hartaasti rukoilemme ja kannamme eteesi sovitusrukouksia ja uhreja heidän sielujensa puolesta.

6. rukous

Suuri, iankaikkinen, pyhä, ihmisiä rakastava Jumala, joka teit meidät tänäkin hetkenä kelvollisiksi seisomaan Sinun lähestymättömän kirkkautesi edessä ja veisaamaan ylistystä Sinun ihmeillesi! Ole armollinen meille, kelvottomille palvelijoillesi, ja salli meidän murtunein sydämin ja nöyryin mielin kantaa Sinulle pyhintä ylistystä sekä kiitos niistä suurista lahjoistasi, joita olet meille antanut ja edelleenkin annat. Muista, Herra, heikkoutemme äläkä hylkää meitä laittomuutemme perikatoon, vaan osoita meille viheliäisille suuri laupeutesi, että vapautuneina synnin pimeydestä vaeltaisimme vanhurskauden valkeudessa ja niin puettuina valkeuden sota-aseisiin sortumatta seisoisimme kaikkia pahan hyökkäyksiä vastaan ja uskalluksella ylistäisimme kaikesta

Sinua, ainoata totista ja ihmisiä rakastavaa Jumalaa. Oi kaiken Herra ja Luoja, totisesti on Sinun suuri järkkymätön salaisuutesi, että siinä, mikä luotu on, tapahtuu ensin eroaminen ja sitten jälleenyhdistyminen ja iankaikkinen lepo. Me tunnustamme armon kaikessa siinä, että tulostamme tähän maailmaan ja lähdöstämme tästä maailmasta totisen lupauksesi mukaan edeltä versoo toivo ylösnousemuksesta ja turmeltumattomasta elämästä, joka Sinun toisessa, viimeisessä tulemuksessa saavutetaan, sillä Sinä olet ylösnousemuksemme Alkuunpanija ja edesmenneitten lahjomaton, ihmisiä rakastava Tuomari ja palkitsemisen Valtias ja Herra. Äärimmäisen alistumisesi tähden Sinä tulit täydellisesti osalliseksi lihasta ja verestä ja sydämellisen armahtavaisuutesi tähden otit viattomasti kestääksesi meidän kärsimyksemme ja annoit itsesi vapaaehtoisesti alttiiksi koetukselle. Kärsittyäsi kiusattuna tulit itse meille kiusatuille lupauksesi mukaan auttajaksi ja niin saatoit meidät kanssasi himottomuuden vapauteen. Oi Herra, ota siis vastaan meidän rukouksemme ja anomuksemme ja saata lepoon isämme, äitimme, veljemme, sisaremmme ja lapsemme, sukulaistemme ja heimolaisemme ja kaikki iankaikkisen elämän ja ylösnousemisen toivossa nukkuneet sielut. Kirjoita heidän nimensä elämän kirjaan ja saata heidän henkensä Aabrahamin, lisäkin ja Jaakobin helmaan, elävien maahan, taivasten valtakuntaan, autuuden paratiisiin, johdattaen heidät kaikki valkeuden enkelten saattamina Sinun pyhiin asuntoihisi. Ja herätä ruumiimme sinä päivänä, jonka olet pyhän järkkämättömän lupauksesi mukaan määrännyt. Kun Sinun palvelijasi, oi Herra, eroavat ruumiistaan siirtyäkseen Sinun, Jumalamme, tykö, ei se ole heille kuolemaa, vaan murheellisen olotilan muuttuminen hyvään ja suloiseen, lepoon ja riemuun. Vaikka olemmekin syntiä tehneet Sinua vastaan, niin ole armollinen sekä meille että heille, sillä Sinun edessäsi ei kukaan ole vapaa saastasta, vaikka hänen elämänsä olisi vain päivän pituinen. Ainoastaan Sinä, meidän Herramme Jeesus Kristus, olet yksin osoittautunut maan päälle ilmestyneistä synnittömäksi, ja Sinussa me toivomme saavamme armon ja syntien anteeksiannon. Sen tähden Sinä, hyvä ja ihmisiä rakastava Jumala, anna meille sekä heille, huojennus, anteeksianto ja päästö synneillemme, jotka olemme tehneet tahtoen tai tahtomattamme, tietoisesti tai tietämättä, olivatpa ne ilmeisiä tai salaisia, teoissa tai ajatuksissa, sanoissa tai missä elintavoissamme tai liikkeissämme tahansa. Suo edesmenneille vapahdus ja huojennus, mutta meitä, edessäsi seisovia, siunaa, suo meille ja koko kansallesi hyvä ja rauhaisa elämänpäätös ja aukaise meille kauheassa, peljättävässä toisessa tulemuksessasi laupeutesi ja ihmisrakkautesi sydän sekä katso meidät otollisiksi Sinun valtakuntaasi.

7. rukous

Suuri ja korkein Jumala, Sinä yksin olet kuolematon ja asut lähestymättömässä valkeudessa. Sinä olet viisaudellasi koko luomakunnan luonut, olet erottanut valkeuden pimeydestä, olet pannut auringon päivää hallitsemaan sekä kuun ja tähdet hallitsemaan yötä. Sinä olet katsonut meidät syntiset arvollisiksi tänäkin päivänä tulemaan kasvojesi eteen ylistämään Sinua ja toimittamaan Sinulle tätä ehtoopalvelusta. Sinä itse, ihmisiä rakastava Herra, ohjaa meidän rukoustamme, niin että se olisi otollinen niin kuin suitsutussavu Sinun kasvojesi edessä, ja ota se vastaan niin kuin suloinen tuoksu. Suo meille rauha tänä iltana ja tulevana yönä. Pue meidät

valkeuden sota-asuun, pelasta meidät yön kauhuista sekä pimeässä hiipivästä pahuudesta ja suo, että uni, jonka olet lahjoittanut meille heikoille levoksi, olisi vapaa kaikista pahan hengen herättämistä mielikuvista. Valtias, kaiken hyvän antaja, suo, että me yölläkin vuoteessamme muistelisimme nöyrin mielin kaikkein pyhintä nimeäsi ja Sinun käskyjesi tutkistelemisen valaisemina hengen ilolla heräisimme unestamme ylistämään hyvyttäsi ja kantamaan rukouksia ja anomisia Sinun hyvydellesi meidän ja koko kansasi syntien edestä. Lähesty armollasi kansaasi Jumalansynnyttäjän esirukouksien tähden.

Puolusta, pelasta, armahda, kohota ja varjele meitä, Jumala, Sinun armollasi.

Muisteltuamme kaikkein pyhintä, puhtainta...

Sillä sinä olet meidän sielujemme ja ruumiittemme lepo, ja Sinulle, Isä, Poika ja Pyhä

Henki, me kunniaa edes kannamme nyt ja aina ja iankaikkisesti.

Anomusektenia

Virrelmästikiirat

Herra, nyt Sinä lasket... Pyhä Jumala... Isä meidän...

Veisaaajat: Amen. Kiitetty olet Sinä, Kristus...

Se on viisautta jne

Loppusiunaus (erikoinen):

Kristus totinen Jumalamme, joka alensi itsensä Isän Jumalan helmasta, tuli taivaasta maan päälle, otti täydellisesti päällensä meidän luontomme ja teki sen jumalalliseksi, meni jälleen taivaaseen ja istui Jumalan Isän oikealle puolelle, sitten lähetti alas jumalallisen, pyhän, yhtä olentoa olevan, yhtävoimallisen, yhtäkunniallisen ja iankaikkisen Hengen pyhille opetuslapsillensa ja apostoleillensa ja valisti Hänen kauttansa heidät sekä heidän kauttansa koko maailman - puhtaimman, viattomimman ja pyhän Äitinsä, pyhien, kunniallisten ja korkeasti kiitettyjen, Jumalaa saarnanneiden hengenkantajain apostolein ja kaikkien pyhiensä esirukouksien tähden armahtakoon meitä ja pelastakoon hyvydessään ja ihmisrakkaudessaan.

Pyhän Hengen päivä

Toisen helluntaipäivän jumalanpalvelus alkaa aamupalveluksella, koska ehtoopalvelus on jo toimitettu. Aamupalvelus noudattaa arkipäiväkaavaa (B), jossa suuri ylistysveisu veisataan. "Me ylistämme" ei veisata. Aamupalveluksen sekä liturgian jälkeen loppusiunaus on sama kuin ensimmäisenä helluntaipäivänä.

Koko helluntaiviikko on paastoton, ja se vietetään sellaisena Pyhän Hengen kunniaksi samoin kuin pääsiäisviikko Jumalan Pojan kunniaksi.

Helluntaista kirkkokalenterissa lasketaan viikot alkaviksi maanantaipäivistä, joten helluntaita seuraava sunnuntai on "ensimmäinen sunnuntai Pyhän Kolminaisuuden päivästä" ja samalla se on "Kaikkien pyhien sunnuntai".

Kaikkien pyhien sunnuntai

Vigiliassa kolme parimiasa, "Iloitse, Jumalan Äiti" kahdesti ja kaikkien pyhien tropari kolmanneksi. "Jumala on Herra" jälkeen sunnuntain sävelmätropari, "Kunnia" ja kaikkien pyhien tropari sekä "Nyt" ja 4. sävelmän veisu Jumalansynnyttäjälle. Tästä sunnuntaista on katabasina "Minä avaan nyt suuni" aina 1. päivään elokuuta. Jos temppelellä on omistettu kaikkien pyhien muistolle, niin veisataan pieni ylistysveisu. Tästä päivästä sunnuntaipäivien evankeliumijaksot luetaan järjestyksessä 1-11 ja taas alusta.

www.ortodoksi.net